

कृष्णमिति देहं विशाखित्यनेन स्वस्य शिशुपालीयं वैकुण्ठात्पतनादिकं पूर्ववृत्तं विदितमस्तीति दर्शितं ॥ ४२ ॥ इति सभापर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्ये चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४४ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥
 उरुविक्रमः उरुर्महान् विश्वव्यापी विक्रमः पादविक्षेपो यस्य स शिशुपालो हरिणा सहा भेदात् ॥ १ ॥ तावत्तरुणं गच्छयावत्त्वा निहन्मि निश्चयेन प्राप्नोमि हंतैर्गत्यर्थत्वेन प्राप्त्यर्थत्वात् सद्यः कैवल्ये सुमांजरासंधमिव
 जितमात्रं मामुंचेत्यर्थः सहितं सर्वपांडवैरिति पांडवानामपि विष्णवंशत्वं दर्शयति ॥ २ ॥ अवध्याः अवधौ मर्यादायां साधवः मर्यादापरिपालकामे मताः एषे तु विधृतिरेषां लोकानामसंभेदायेति परमात्मनस्ताव
 न्मर्यादाविधारकत्वं स्पष्टं तदंशत्वात् पांडवानामपीत्यर्थः अत्र हेतुमाह नृपतीति अराजा नास्ति रंजकोऽस्मादन्य इति अराजा एतस्यैवानंदस्यान्यानि भूतानि मात्रामुपजीवंति एषे ह्येवानंदयातीत्यादिना पर

कृष्णमाद्ध्यतामद्युद्धे च क्रगदाधरं ॥ यादवस्यैव देवस्य देहं विशतुपातितः ॥ ४२ ॥ इति श्रीमहाभारते सभापर्वणि शिशुपालवधपर्वणि भीष्मवाक्ये चतुश्च
 त्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४४ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ वैशंपायन उवाच ततः श्रुत्वैव भीष्मस्य चेदिरादुरुविक्रमः ॥ युयुत्सुर्वासुदेवेन वासुदेवमुवाच ह ॥ १ ॥
 आद्ध्येत्वारुणं गच्छ मया सार्द्धं जनार्दन ॥ यावदद्य निहन्मि त्वांसहितं सर्वपांडवैः ॥ २ ॥ सहत्वया हि मेऽवध्याः सर्वथा कृष्णपांडवाः ॥ नृपतीन्समतिक्रम्य यैरराजा
 त्वमर्चितः ॥ ३ ॥ येत्वांदासमराजानं बाल्यादर्चति दुर्मतिः ॥ अनर्हमर्हवत्कृष्णवध्यास्त इति मे मतिः ॥ ४ ॥ इत्युक्त्वा राजशार्दूलस्तस्यौ गर्जन्नमर्षणः ॥ एवमुक्तस्त
 तः कृष्णो मृदुपूर्वमिदं वचः ॥ उवाच पार्थिवा न्सर्वान्समक्षंच वीर्यवान् ॥ ५ ॥ एष नः शत्रुरत्यंतं पार्थिवाः सात्वती सुतः ॥ सात्वतानां नृशंसात्मानहितो न पकारि
 णां ॥ ६ ॥ प्राग्ज्योतिषपुरं यातानस्मान्ज्ञात्वानृशंसकृत् ॥ अदहद्वारकामेष स्वस्तीयः सन्नराधिपाः ॥ ७ ॥ क्रीडतो भोजराजस्य एषैव तके गिरौ ॥ हत्वा बध्वा च ता
 न्सर्वानुपायात्स्वपुरं पुरा ॥ ८ ॥ अश्वमेधे हयं मेध्यमुत्सृष्टं रक्षिभिर्वृतं ॥ पितुर्मैयज्ञविघ्नार्थमहरत्पापनिश्चयः ॥ ९ ॥ सौवीरान्प्रतियातां च बभ्रोरेष तपस्विनः ॥
 भार्यामभ्यहरन्मोहादकामांतामितोगतां ॥ १० ॥

मात्मन एव मुख्यं रंजकत्वं श्रुतेः ॥ ३ ॥ त्वांदासं त्वांदासमिति छेदः त्वात्वां अंदोबंधः अदिबंधने धातुः तं अस्य निक्षिपतीति अंदासं बंधनाशकं
 बाल्यादारभ्येति शेषः दुर्मतिः अनर्हं दुःस्थितां मतिं प्रवेष्टुं अनर्हमित्यर्थः अर्हवत्पूज्यवत्तेपिवध्याः अवोपसर्गस्य भागुरितेन अकारलोपः पूर्ववदर्थः ॥ ४ ॥ ५ ॥ एवं गूढाशयेन सुतोपि भगवान् रूढ्यर्थं जिप्राये
 ण लोकदृष्ट्या तं हंतुं वैरमाविष्करोति एष नः शत्रुरित्यादिना नहितः सुसुपेति समासः नेकवेत्यादिवत् द्वेषीत्यर्थः ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ सौवीरान्देशविशेषान् इतो हस्तिनापुरात् गतां प्रस्थितां सौवीराणां
 तिपत्तौ चेति पाठे प्रतिपत्तौ विवाहकाले बभ्रोर्मादवस्य ॥ १० ॥